

Länsstyrelsen
Västerbotten

3

Beslut

Datum
2009-10-16

Ärendebeteckning
551-3944-2009
Arkivbeteckning
TDS 80:231

1(23)

Swerock AB
Box 3035
903 02 UMEÅ

Tillstånd till ny verksamhet med bergtäkt inom fastigheten Tjälamark 14:5 i Umeå kommun

(5 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 9 kap. 6 och 8 §§ miljöbalken (1998: 808) Swerock AB (bolaget), org nr 556081-3031, tillstånd att t o m **den 31 augusti 2024** bedriva täkt av berg inom fastigheten Tjälamark 14:5 i Umeå kommun.

Tillståndet gäller för uttag av högst **2 000 000 ton (754 717 fm³) berg**. Brytningsområdets areal är ca 63 000 m². Verksamhetsområdets areal är ca 136 000 m² och dess gräns har markerats på bilagda utdrag ur fastighetskarta med en hel-dragen röd linje.

Tillståndet omfattar även uppställning och drift av mobilt kross- och sorteringsverk.

Länsstyrelsen fastställer, enligt 4 kap. 2 § förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken, den årliga avgiften till 12 250 kr (70 % av 17 500 kronor) beräknad utifrån den tillståndsgivna mängden.

Länsstyrelsen förutsätter att verksamheten inte innebär intrång i enskild eller allmän rätt.

Länsstyrelsen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen, daterad 2009-03-23 med kompletteringar daterade 2009-04-21 samt 2009-05-15 och som fogats till ansökan, uppfyller kraven i 6 kap miljöbalken.

Tillståndet får inte tas i anspråk förrän det vunnit laga kraft.

För tillståndet gäller följande villkor.

Allmänt

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget uppgett och åtagit sig i ansökan.
2. Personal som arbetar inom täktområdet ska vara väl informerad om betydelsen av innehållet i täkttillståndet. En omgång av täkttillståndet, inklu-

sive bilagor, ska finnas tillgänglig vid verksamhet i tåkten och förvaras av platsansvarig.

3. Gränsen för verksamhetsområdet respektive brytningsområdet ska under hela tillståndstiden i terrängen vara utmärkt på väl synligt sätt, med träpålar med blåmålade respektive rödmålade topp. Fixpunkter ska finnas redovisade i terrängen och på motsvarande sätt utmärkas med vitmålade pålar eller kryss på berg. Målade stora stenar kan ersätta träpålar ifall träpålarna inte tillåts stå kvar.
4. Taktplan daterad 2009-01-22 i koordinatsystem RT90 2,5 gon0 (0:-15) ska gälla med de ändringar och förtydliganden, som framgår av villkoren nedan.
5. Verksamheten får bedrivas helgfri måndag-fredag, kl. 07.00-22.00. Borrning, sprängning, skutknackning samt krossning och sortering får endast bedrivas helgfri måndag-fredag, kl. 07.00-18.00.

Under brytning

6. Buller från verksamheten ska begränsas så att det utomhus vid bostäder inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå än följande värden:
50 dBA dagtid (kl.07-18), helgfri måndag-fredag
45 dBA dagtid (kl.18-22), helgfri måndag-fredag

Om s.k. impulsljud eller s.k. rena toner alstras från verksamheten ska värdena sänkas med 5 dB(A).

Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tidsperioder som anges ovan och får inte överskridas för någon enskild tidsperiod. Buller ska kontrolleras under den första produktionsperioden och därutöver efter klagomål från närboende eller om verksamheten förändras på ett sådant sätt som kan medföra ökade bullernivåer. Buller ska kontrolleras genom mätning och beräkning vid barmarksförhållanden. Mätning av buller och bestämning av ekvivalent ljudnivå dBA ska ske i enlighet med Naturvårdsverkets råd och riktlinjer, för närvarande angivna i publikationen 1978:5 "Externt industribuller".

7. Brytningsområdet ska avbanas och efterbehandlas efterhand som arbetet i tåkten fortskrider. Vid avbaning ska material som ska användas vid efterbehandlingen läggas upp i ordnade upplag. Materialet ska vid efterbehandlingen bredas ut över området. Efterbehandlingen ska slutföras inom tillståndstiden.
8. På arbetsplatsen ska hållas god ordning. Stubbar och andra trädrester ska nedkrossas och användas vid efterbehandlingen. Kvarvarande sten ska efterhand nedschaktas inom brytningsområdet. Försliten materiel, skrot och liknande ska omhändertas.

9. Inför uppställning av mobilt kross- och sorteringsverk ska tillsynsmyndigheten informeras i förväg. I samband med sådan information får tillsynsmyndigheten, om det behövs, meddela ytterligare föreskrifter om försiktighetsmått och skyddsåtgärder avseende krossning och sortering.
10. Samråd ska ske med samebyn inför produktionsperioder och transporter som sammanfaller med tiden för renskötseln i närområdet.
11. Till dess efterbehandling är slutförd ska stängsel finnas uppsatt i terrängen runt brytningsfronten där fallhöjden överstiger 3 meter.
12. Brytning får inte bedrivas djupare än till nivån + 81 m, höjdsystemet RH 70, och i övrigt i enlighet med täktplanen.
13. Sprängning får endast ske vid till närboende och samebyn (om verksamheten sammanfaller med tiden för renskötseln i närområdet) i förväg meddelade tidpunkter och efter tydlig, hörbar förvarningssignal. Om vibrationshastigheten till följd av sprängning överskrider värdet 2,5 mm/s i vertikal led, som effektivvärde på bottenvåning i närbelägen bebyggelse, ska bolaget vidta åtgärder för att förhindra upprepning. Mätning av vibrationer ska ske i enlighet med Svensk standard SS 460 48 61 "Vibrationer och stöt - Mätning och riktvärden för bedömning av komfort i byggnader". Mätning krävs endast efter klagomål från närboende.
14. Luftstötvågor till följd av sprängning får utomhus vid bebyggelse inte överskrida värdet 200 Pa (140 dB_L in rel 20 mikroPa), uttryckt som frifältsvärde. Om värdet 60 Pa (130 dB_L in rel 20 mikroPa) överskrids ska bolaget vidta åtgärder för att förhindra upprepning.
15. Bolaget ska vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra utsläpp av suspenderat material, totalkväve och olja från verksamheten.
16. Vatten från krossanläggning och vatten som härrör från dammbekämpning ska tillsammans med eventuellt förorenat dag-, dränerings- och grundvatten passera en sedimentationsanläggning före utsläpp i omgivningen. Sedimentationsbassängen ska vara ändamålsenligt utförd och dimensionerad samt vara utrustad med anordning för effektiv oljeavskiljning. Dess funktion och vattenkvaliteten ska kontrolleras regelbundet under produktionsperioder och däremellan. Om utsläppet av suspenderade ämnen i utgående vatten från sedimentationsanläggningen överstiger 25 mg/l ska bolaget underrätta tillsynsmyndigheten och vidta de åtgärder som behövs för att förhindra fortsatt överskridande. Kontroll ska utföras minst två gånger per år, vår och höst, under år med produktion. Kontrollen ska utföras av provtagare med dokumenterad erfarenhet av liknande provtagningar. Sedimentationsbassängens placering får slutligt fastställas i samråd med tillsynsmyndigheten.
17. För att minimera diffus damning ska vid behov körvägar och upplag bevattnas. Lignin får användas, men inte salt.

18. Petroleumprodukter, oljor och andra flytande kemiska produkter ska förvaras i tank eller liknande med invallning/tråg som rymmer hela tankens volym. Det ska finnas regnskydd över tanken som hindrar nederbörd från att fylla invallningen/tråget. Dubbelmantlad tank och tank med inbyggd invallning får ersätta invallning/tråg. Tanken ska vara försedd med påkörningsskydd. Mängder och förvaring av varor och kemikalier ska journalföras. Tankar och förvaringsutrymmen ska kontrolleras regelbundet.
19. All hantering av farliga varor, som vid exempelvis tankning, får endast ske på hårdgjord och tät yta så att eventuellt spill kan samlas upp.
20. På arbetsplatsen ska finnas saneringsutrustning (Absol eller annat absorptionsmedel med motsvarande funktion) för beredskap i händelse av läckage av bränsle och olja från fordon och maskiner.
21. Spill av olja, oljehaltigt avfall och liknande ska utan dröjsmål samlas upp. Det betraktas som farligt avfall och ska förvaras väl skyddat, transporteras av godkänd transportör och slutligt omhändertas av godkänd omhändertagare. Mängden farligt avfall och transportör ska journalföras.
22. Inträffar haveri eller driftstörningar som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljön ska verksamheten omedelbart avbrytas och kommunens räddningstjänst samt tillsynsmyndigheten kontaktas.

Efter brytning

23. Brytningsområdets slänter får inte ges en brantare lutning än 1:2,5. Slänterna ska vara stabila och avrundas mjukt vid släntkrön och släntfot samt i övrigt mjukt anpassas till angränsande terräng, utan synlig terrasserings.
24. Eventuella upplag av redan utbrutet och bearbetat material ska hanteras på det sätt som tillsynsmyndigheten bestämmer.
25. Täkten ska som en del av efterbehandlingen i enlighet med ovanstående villkor planteras med skog.

Vissa allmänna skyldigheter anges i bilaga.

Sedan täktarbetet avslutats och efterbehandlingen enligt ovan angivna villkor verkställt ska anmälan omedelbart ske till tillsynsmyndigheten för besiktning.

Om verksamheten avslutas innan tillståndstidens utgång ska anmälan om detta göras till Länsstyrelsen.

Om bolaget vill överlåta tillståndet till någon annan ska detta rapporteras skriftligen till Länsstyrelsen. Bolaget är ansvarigt för täktverksamheten tills Länsstyrelsen har godkänt övertagandet.

Med stöd av 22 kap 25 § miljöbalken överlåter Länsstyrelsen åt tillsynsmyndigheten att meddela ytterligare försiktighetsmått och skyddsåtgärder vid uppställning och drift av kross- och sorteringsverk enligt villkor 9. Tillsynsmyndigheten får även fastställa den slutliga utformningen av sedimentationsbassängen enligt villkor 16 samt bestämma hur hanteringen av redan utbrutet material ska ske enligt villkor 24.

En av Länsstyrelsen godkänd säkerhet på 1 000 000 kronor har ställts för att i detta beslut meddelade villkor uppfylls. Länsstyrelsen kan ompröva den ställda säkerheten, om den anses otillräcklig.

Motivering

Samråd enligt 6 kap 4 och 5 §§ miljöbalken bedöms ha skett på ett godtagbart sätt.

Prövningen omfattar, förutom själva täktverksamheten, även uppställning och drift av mobilt kross- och sorteringsverk. Bolaget har också angett att man har för avsikt att flytta sorteringen av ballastmaterial från icke brunnen betong från återvinningsanläggningen vid betongfabriken på Västerslätt till täktområdet. Enligt bolaget handlar det om cirka 500 ton per år och mängden underskrider därmed gränsen för anmälningsplikt, 1 000 ton per år, enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Hanteringen ingår dock i tillståndet och omfattas av det allmänna villkoret (villkor 1). Bolaget har vidare angett att om annan verksamhet inom täktområdet såsom asfaltstillverkning, hantering av avfall eller dylikt blir aktuell kommer denna att sökas av den exploator som avser bedriva verksamheten. Länsstyrelsen anser inte att detta är ett riktigt synsätt. Om en annan verksamhet än den som prövats blir aktuell inom verksamhetsområdet för täkten ska detta i första hand anmälas till tillsynsmyndigheten som en ändring av verksamheten, i enlighet med 21 § p 3 i ovan nämnda förordning. Tillsynsmyndigheten prövar om ändringen kan hanteras som en mindre ändring eller om tillstånd krävs. Alternativt kan bolaget välja att direkt söka ändringstillstånd enligt 9 kap 6 § och 16 kap 2 § 3 st miljöbalken.

Länsstyrelsen konstaterar att täkten har varit föremål för prövning redan 2007 och att ansökan då avslogs. Ansökan avsåg då ett uttag om 199 000 ton under tio år i ett tidigare orört stadsnära område. Täkten skulle lokaliseras inom F1-området enligt kommunens översiktsplan, ÖP-98, med restriktioner för etablering av nya bergtäkter. Upplägget av ansökan innebar en svårighet för kommunen att bedöma täktens eventuella inverkan på den långsiktiga markanvändningen inom närområdet jämfört med t ex byggande eller behovet av stadsnära rekreationsområden mm. Mot tillstånd talade också att ingreppen i naturmiljön, utifrån den då föreslagna utformning av verksamheten, inte kunde motiveras på grund av den låga samhällsnyttan den kunde tillföra. Andra skäl för avslaget var bl.a. vattenskydd, påverkan på kulturmiljön, det begränsade tillskottet av material jämfört med befintliga tillståndsgivna mängder samt påverkan på rennärningen. Sammantaget fann Länsstyrelsen att ansökan inte kunde bifallas.

Förutsättningarna för den här prövningen är inte desamma som under den föregående prövningen. Etableringen redovisas nu i sin fulla omfattning och kommunen har tillstyrkt detta. Länsstyrelsen har därmed att bedöma en större och mer varaktig påverkan men också ett mer betydande tillskott till materialförsörjningen i området. Det kan noteras att det nu, förutom bolagets materialbehov till egen produktion, finns beslutade stora satsningar på infrastrukturen i Umeås norra delar. Länsstyrelsen anser att projektet i sin nu ansökta utformning har fått ökad tyngd i förhållande till motstående intressen. Kommunens tillstyrkan får anses ha klarlagt de planeringsmässiga förutsättningarna.

Beträffande de enskilda sakfrågorna gör Länsstyrelsen följande bedömning

Naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård och rennäring

Landskapsbilden kommer att permanent förändras i och med etableringen. En skogsridå mellan täkten och väg 363 kommer att sparas vilket innebär att insynen från vägen minimeras. Tavelsjöleden och det område som nyttjas för rekreation kommer i sin tur att skyddas från insyn i och med att täkten ligger på frånsidan från dessa i jämförelse med berget. Länsstyrelsen har föreskrivit en flackare lutning vid efterbehandlingen än den lutning som bolaget yrkat. Det motiveras med att täkten så långt det är möjligt ska återställas så att den passar in i topografin.

Friluftslivet kommer i viss mån att påverkas av buller från verksamheten. Bullerstörningar kommer att vara mest påtagliga i taktens omedelbara närhet. Det utpekade rekreationsområdet och Tavelsjöleden ligger dock skyddade av Nyåkersberget som kommer att skärma av en stor del av ljudet från verksamheten. Det är inte höga bullernivåer i sig som kommer att vara den stora störningen, utan snarare att området utgörs av en miljö som normalt förväntas vara stillsam. Man bör i sammanhanget komma ihåg att även väg 363 som går precis intill täkten ger upphov till ljud som inte är naturliga i en naturmiljö. Täkten kommer att innebära ytterligare buller i rekreationsområdet utöver ljudet från vägen, men de mest bullrande verksamheterna såsom borring, sprängning, skutknackning och krossning kommer inte att pågå kontinuerligt. Bolaget har yrkat att verksamhet ska kunna bedrivas kl. 07.00 – 22.00 med möjlighet för tillsynsmyndigheten att, om särskilda skäl föreligger, medge annan förläggning av arbetstiden. Som stöd för yrkandet har bolaget hänvisat till vad som framkommit i bullerutredningen. Länsstyrelsen anser, med hänsyn tagen till att området utnyttjas för friluftsliv, att arbetstiderna ska begränsas så att de mest bullrande arbetsmomenten borring, sprängning, skutknackning, krossning och sortering endast får bedrivas kl. 07.00 – 18.00 under helgfri måndag - fredag. Trots begränsningen ges bolaget ändå möjlighet att lasta och transportera ut material även kl. 18.00-22.00 under helgfri måndag-fredag. Länsstyrelsen anser att möjlighet till annan förläggning av arbetstiderna inte motiverat med hänvisning till att ingen bullrande verksamhet bör förekomma i området efter 18.00 eller under helger då det är den tid allmänheten och närboende nyttjar området i rekreations syfte. Lastning och uttransport bedöms inte störa friluftslivet i sådan omfattning att det inte kan tillåtas kl. 18.00-22.00 under helgfria vardagar. Den begränsade ökningen av bullernivån ska ställas mot samhällsnyttan av täkten. Med de föreskrivna arbetstiderna och genom att rekreationsintressena delvis ligger skyddade från täkten av Nyåkersberget

samt eftersom verksamheten inte kommer att pågå kontinuerligt under hela tillståndstiden får tåkten ur friluftssynpunkt anses tillåtlig enligt miljöbalkens bestämmelser.

Bolaget har efter synpunkter från Länsstyrelsen omformat verksamhetsområdet för att skydda de fornlämningar som ligger väster om tåkten. Bolaget har även åtagit sig att uppföra stängsel mot fornlämningarna för att förse dessa med ytterligare skydd. Det torde med tanke på verksamhetsområdets utformning och stängslet inte föreligga någon risk att fornlämningarna eller naturvärden såsom ett närliggande klapperstensfält påverkas.

Rans sameby emotsätter sig verksamheten. De anser att en täkt på platsen kommer att väsentligt försvåra bedrivandet av deras egen verksamhet. Man befarar bl.a. att det i samband med bete på Kullaheden finns risk att renarna vandrar upp mot Nyåkersberget samt att renarna kommer att pressas ner mot väg 363. Bolaget bedömer att markens beskaffenhet redan i dagsläget är sådan att det torde vara svårt för renarna att röra sig just på platsen där tåkten planeras. Området kommer att instängslas för att undvika fallolyckor och bolaget har även föreslagit att man ska uppföra stängsel i samråd med samebyn för att leda renarna bort från vägen och förbi tåkten. Bolaget har även åtagit sig att stå stilla med verksamheten någon dag eller del av dag om det behövs för att underlätta samebyns verksamhet under flyttning. Länsstyrelsen bedömer att den del av Nyåkersberget som berörs av verksamhetsområdet är av sådan begränsad omfattning i förhållande till området som helhet att det med ovan nämnda åtgärder inte omöjliggör att samebyn kan flytta renarna väster om tåkten och att verksamheten ur den aspekten kan tillåtas.

Miljöskydd

Vattenskyddsområdet väster om tåkten bedöms ligga på ett sådant avstånd från tåkten att det inte riskerar att påverkas. Den här bedömningen stöds även av att tåkten ligger på andra sidan av vattendelaren, varför grundvatten och ytavrinning kommer att ske i riktning mot tåkten och bort från vattenskyddsområdet.

UMEVA, som är ett kommunalt bolag som ansvarar för bl.a. vattenförsörjning, har även bedömt att tåkten inte riskerar att påverka vattenskyddsområdet.

Bolaget har gjort en utredning av bullret från täktverksamheten som visar att bullernivåerna kommer att klaras för såväl dag- som kvällstid vid närmaste bostadshus. Under prövningen har det dock framkommit många invändningar mot verksamheten från närboende och synpunkter på bl.a. buller har framförts. Eftersom arbetstiderna har begränsats så att den mest bullrande verksamhet endast får bedrivas kl. 07.00 – 18.00 och de föreskrivna bullernivåerna vid närmaste bostadshus ska innehållas anser Länsstyrelsen att bullerfrågan inte utgör hinder för att bevilja tillstånd. Endast lastning och uttransport torde inte utgöra någon större bullerstörning.

Eftersom sprängning kommer att meddelas närboende i förväg, och personal vid tåkten kommer att vakta området i samband med sprängning anser Länsstyrelsen att de åtgärder som planeras för att minska olägenheter är godtagbara. Vibrationer bedöms inte bli ett problem när det gäller skador på hus, eftersom tåkten

ligger ca 1 km ifrån närmaste bostad. Vid klagomål ska bolaget göra mätningar för att säkerställa att man håller sig inom de förskrivna komfortnivåerna. Länsstyrelsen bedömer således att något hinder mot tillstånd inte föreligger i dessa avseenden. Eventuella stenkast från verksamheten kommer att ske parallellt med väg 363, varför det inte torde föreligga någon risk för trafikanter längs vägen.

Bolaget har i förslag till villkor yrkat att begränsningar av buller- och vibrationsnivåer samt luftstötter ska anges som riktvärden. Länsstyrelsen har föreskrivit nivåerna som begränsningsvärden i enlighet med den praxis som utfallit efter domar från Miljööverdomstolen.

Transporterna längs väg 363 tros öka i förhållande till nuvarande situation. Ökningen är dock ringa i jämförelse med övrig trafik längs vägen. Det korta avståndet till bolagets huvudsakliga avsättningsobjekt, betongfabriken på Västerlång, gör att utsläpp till luften hålls nere på en acceptabel nivå. Förutsättningar finns för att det material som kommer att avyttras till vägprojekt och liknande också kommer att transporteras korta sträckor i jämförelse med transporter från andra täkter. Länsstyrelsen finner därmed inte skäl reglera transporterna från täkten utöver vad som följer av föreskrifterna om arbetstider.

Behov, materialkvalitet och miljömål

I och med den ändring i 9 kap 6 b § miljöbalken som trädde i kraft den 1 augusti 2009 skärptes kraven för tillåtlighet när det gäller naturgrustäkter. Reformen medför att naturgrus behöver ersättas inom flera användningsområden. I det här fallet finns ett stort behov av bergmaterial i närområdet, bl. a med tanke på alla infrastruktursatsningar i Umeås norra delar.

Bolagets huvudsyfte är att utvinna material för betongtillverkning och utveckla framtagandet av lämpliga fraktioner i betongtillverkningen. Etableringen är från bolagets sida också ett led i att så småningom ersätta naturgrus med krossprodukter i betongtillverkningen. Enligt Länsstyrelsens mening är det av stor vikt att man inom betongindustrin strävar efter att hitta metoder för att ersätta grusmaterial till förmån för krossat berg vid framställning av betong. I dagsläget finns metoder för att tillverka betong av enbart bergmaterial, men utvecklingen drivs inte i den takt som vore önskvärd för att minska användningen av naturgrus i enlighet med naturgrusmålet. Bolagets ambition att utveckla metoderna för betongtillverkning av bergmaterial kan dock bana väg för att grusanvändningen i regionen minskar. Materialet i täkten är av varierande kvalitet, men prov som analyserats har visat att det finns förutsättningar att utvinna finfraktioner som inte innehåller mycket glimmer, vilket är en förutsättning för framställning av finballast till betongtillverkning. Det finns heller inga begränsningar i fråga om strålning, som hindrar att man använder materialet till betongtillverkning. Till de delar materialet inte håller den kvalitet som krävs för att framställa finballast till betong kan det nyttiggöras för vissa vägändamål.

Länsstyrelsen bedömer, utifrån vad som redovisats i ärendet, att materialet i Nyåkersberget håller en tillräckligt god kvalitet för de olika av bolaget tilltänkta ändamålen. Som framgått ovan finns även andra behov som en ny täkt på platsen kan tillgodose.

Sammanfattning

Takten kommer att kunna användas för samhällsviktiga projekt under 15 år och intrånget i miljön samt de störningar som takten medför får med de begränsningar som satts för verksamheten anses vara godtagbara i förhållande till den samhällsnytta som takten medför. Bolaget har för avsikt att utveckla metoderna för framställning av finballast vid betongtillverkningen i den egna betongfabriken på Västerslätt. Till detta behöver man material av den typen som kan utvinnas ur den planerade takten. Vidare finns det i närområdet ett behov av ballast för infrastrukturprojekt. Länsstyrelsen bedömer att behovet, korta transportsträckor och den långsiktiga etableringen av takten går att förena med hushållningsbestämmelserna i miljöbalken. Därför kan verksamheten godtas.

Det finns motstående intressen på platsen. Bl.a. bedriver Rans sameby verksamhet i området. Det finns även ett vattenskyddsområde ca 800 m väster om takten. Vidare har närboende i byn Tjälamark ca 1 km från den planerade takten emotsett sig verksamheten. Länsstyrelsen anser att de skyddsåtgärder för att minimera miljöstörningar som redovisats av bolaget är godtagbara.

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen, med hänsyn till föreskrivna villkor, att hinder inte föreligger utifrån miljöbalkens mål i 1 kap, de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap eller de grundläggande hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken, för planerat uttag och förädling av berg. Lokalisering och omfattning är godtagbar. Taktverksamheten kommer inte att innebära risk för påtaglig skada för människors hälsa eller miljön. Ansökan ska därför bifallas med ovan angivna begränsningar.

Ansökan

Av bolagets beskrivning av projektet framgår i huvudsak följande:

Lokalisering

Takten ligger ca 300 m väster om väg 363 och 4,5 km nordväst om Umeå på Nyåkersberget, som sträcker sig i nordvästlig till sydostlig riktning väster om väg 363. Taktplatsens mittkoordinater är ungefärligen X=7094516 och Y=1715423 RT90 2,5 gon väst.

Yrkanden

Bolaget ansöker om att inom rubricerad fastighet på ett brytningsområde av ca 63 000 m² få bedriva ny taktverksamhet av 2 000 000 ton berg. Tillstånd söks till och med 2024-08-31. Verksamhetsområdets areal blir ca 136 000 m². Ansökan avser också uppställning och drift av kross- och sorteringsverk. Ansökan avser ingen annan verksamhet såsom uppställning av asfaltverk eller inkörning av mesa. Sådana verksamheter avses att, i förekommande fall, prövas separat.

Bolaget har lämnat förslag till villkor.

Bakgrund

Bolaget bedömer att det finns ett kontinuerligt behov av ballastprodukter i Umeåområdet. Den planerade täkten kommer i första hand att förse bolagets egen betongfabrik på Västerslätt med ballast. Vidare kommer det att finnas ett behov av olika ballastsorteringar för vägbyggnation, fyllning med mera i den nordvästra delen av Umeå tätort, speciellt avseende väg E12 och väg E4. Dessutom finns ett materialbehov till restaureringar och underhåll av allmänna och enskilda vägar i området.

Bolaget tvingas i dagsläget köpa material från konkurrenter för att försörja den egna betongfabriken på Västerslätt. I och med att bolaget saknar en bergtäkt inom rimligt transportavstånd från fabriken har man sämre möjlighet att utveckla metoder för att ta fram finsorteringen (0-8 mm) till betongtillverkningen. I dagsläget körs finmaterial till fabriken från bolagets grustäkt i Tvärålund och betongballast från Svevias täkt i Hössjö. Bägge täkternas placering innebär transporter genom de centrala delarna av Umeå. Bolaget kommer att kunna försörja betongfabriken med ballast (8-16 mm och 16-32 mm) från den planerade täkten och har goda förhoppningar om att även kunna använda finballast (0-8 mm) från täkten. Genom detta kan bolaget bidra till att minska de tunga transporterna genom centrala Umeå. Målet är också att bidra till att nå de uppställda miljömålen med en minskad naturgrus användning på ca 40 000 – 100 000 ton per år.

Bolaget har under 2006 till 2008 genomfört en ansökningsprocess på samma plats. Ansökan avslogs då bland annat för att den inte tydligt visade på bolagets långsiktiga intentioner med verksamheten. Bolaget ansöker nu om tillstånd på grund av ett ännu tydligare behov och en förändring av konkurrenssituationen i Umeå. Ansökan omfattar nu en större volym vilken kommer att täcka bolagets materialbehov under den kommande 15-årsperioden.

Behov och syfte

Bolagets betongfabrik kommer att behöva material de kommande åren i och med att Västerslättis industriområde och vägnätet omkring detsamma kommer att byggas om i samband med etableringen av bangården. Vägdragningen rörande väg E4 och E12 runt Umeå kommer med stor sannolikhet att få en slutlig lösning de kommande åren. Umeå kommuns befolkningsmålsättning innebär också att nya bostäder och bostadsområden måste byggas, till vilket delar av det gamla skjutfältet/övningsområdet sannolikt kommer att användas. Det här innebär sammantaget att det kommer att finnas ett stort behov av betong i fabriken närområde. Ovan nämnda projekt kommer även att förbruka en stor mängd ballast. Syftet med täkten är att framställa CE-deklarerad ballast till betongindustrin, till underhåll och byggnation av vägnät samt till fyllningar vid bostadsbyggande i den västra och nordvästra delen av Umeå tätort.

Verksamhet

Geologi och materialkvalitet

Bergarten på Nyåkersberget består av ådergnejs omvandlad till starkt migmatiserad sedimentgnejs. Gnejsen har sitt ursprung i sedimentära bergarter bestående

av antingen gråvacka eller argilliter. I sedimentgnejsen uppträder ibland fältspatsögon av olika storlek, liksom grafit- och eller/sulfidförande horisonter. Gångar av varierande bredd bestående av pegmatit alternativt granit eller aplit gemomsätter i varierande omfattning sedimentgnejsen. MRM har i utlåtande bedömt att materialkvaliteten är tillräckligt god för att användas som förstärkningslager till belagda vägar och som bär- och förstärkningslager i grusvägar. Det är dock tveksamt om materialet har tillräckligt god kvalitet för att användas som obundet bärlager till belagda vägar. Som grov betongballast är materialet sannolikt godkänt avseende faktorer som alkalikiselsyrereaktivitet och sulfidhalt (svavelhalt). Bergets sammansättning i området varierar starkt. En del av de tagna bergproven visar egenskaper som gör att det är troligt att glimmer anrikas i finfraktionen vid förädling. Det finns även prov som tyder på mindre anrikning av glimmer i finfraktionerna. MRM har i ett annat utlåtande fastställt att materialet inte visar sådana halter att det ut strålningssynpunkt föreligger några hinder att använda materialet som betongballast eller fyllnadsmaterial och material i kapillärbrytande och dränerande skikt under eller intill byggnader.

Verksamhetsbeskrivning

Den huvudsakliga verksamheten kommer att bestå av avbaning, borring, sprängning, krossning, sortering, upplagshantering, lastning och uttransport samt återställning och efterbehandling. Vid uttag kommer bormaskin, grävmaskin, mobil krossanläggning med tillhörande sorteringsverk och 1-2 lastmaskiner att arbeta inom verksamhetsområdet. Lagring av förädlat material kommer att ske mellan perioderna med huvudsaklig verksamhet. Krossning och sortering planeras att bedrivas årligen. Utkörning av material kommer att ske kontinuerligt under olika intensitet. Beräknat genomsnittligt uttag uppskattas maximalt bli 200 000 ton per år. I tåkten kommer främst bolagets egen personal och underentreprenörer att arbeta. Inom verksamhetsområdet kommer uppställning av rast- och övernattningsvagnar att bli aktuell.

Krossning och sorteringsverksamhet kommer att bedrivas mellan kl. 07.00 och 22.00. Borring, sprängning och eventuell skutknackning kommer att pågå mellan kl. 07.00 och 18.00. Lastning och uttransport kommer att ske mellan kl. 06.00 och 22.00. Tider utöver detta kan bli aktuella vid ett fåtal tillfällen. Exempelvis vid stora enskilda leveranser eller om fara eller olycksrisker som till exempel översvämning föreligger.

De ytor som anses behövas för verksamhetens bedrivande inryms inom det planerade, ca 13,6 ha stora, verksamhetsområdet. Verksamhetsområdet kommer att markeras i hörn och brytpunkter med träpålar med blåmålade topp. Brytningsområdet, som är ca 6,3 ha stort, kommer att markeras i hörn och brytpunkter med träpålar med rödmålade topp. Piképunkter kommer att markeras på lämpligaste sätt för att synas utan förväxling med övriga markeringar. Träpålar kan komma att ersättas med målade bergblock i de fall träpålarna inte tillåts att stå kvar. Tåktbotten är planerad till ca +81 m.ö.h. Brytningsfronten blir som mest ca 32 m hög.

Om annan verksamhet inom täktområdet såsom asfaltstillverkning, hantering av avfall eller dylikt blir aktuell kommer denna att sökas av den exploator som avser bedriva verksamheten.

Bolaget har för avsikt att flytta sorteringsverksamhet av icke brunnen betong från en återvinningsanläggning vid betongfabriken på Västerslätt till den planerade täkten vid Nyåkersberget. I återvinningen tvättas och separeras ballast från cement och vatten. Materialet innehåller inga farliga ämnen utan utgörs av den ballast som initialt sätts in i betongtillverkningen på betongfabriken. I återvinningsanläggningen tvättas årligen fram ca 500 ton material.

Återställning och efterbehandling

Avbaningsmassor kommer att läggas upp i ordnade upplag mot verksamhetsområdets gräns och runt brytningsområdet allt eftersom brytningen fortskrider. I det fall täkten om ca 15 år ska avslutas är planen i dagsläget att återställa området genom att anlägga slänter från täktbotten upp mot det obrutna berget med något varierande lutning, men huvudsakligen med lutning 1:2. Berg kommer att sprängas loss och justeras och avjämns så att en slänt erhålles. Arbets- och upplagsplanen inom det utbrutna området rivs upp. Avbaningsmassorna återförs och området skogplanteras med tall. Successiv återställning kommer att utföras om det finns plats med hänsyn till driften av täkten.

Äganderättsförhållanden och planförhållanden

Lagfaren ägare av fastigheten Tjälamark 14:5 är Göran Dahlgren. Nyttjandearrättsavtal finns upprättat mellan fastighetsägaren och bolaget. Avtalet gäller för de kommande 30 åren och omfattar även nyttjanderätt för utfartsvägen. Den planerade täkten ligger utanför detaljplanelagt område. Enligt översiktsplanen ligger detta område inom det så kallade F1-området, vilket är ett naturområde planlagt för rekreation där skogsbruket ska ta särskild hänsyn till rekreationsintresset. Avståndet mellan ansökt verksamhet och Taveljöleden är ca 700 m och berget skärmar av verksamheten i förhållande till vandringsleden. En riktlinje i översiktsplanen är att inga nya bergtäkter ska etableras inom F1-området. Kommunen har under de senaste åren tillstyrkt andra bergtäktetableringar i området. Översiktsplanen redovisar också att det finns geovetenskapliga värden på Nyåkersberget och i anslutning till, men utanför planerat verksamhetsområde, finns ett klapperstensområde.

Samrådsprocessen

Samråd har skett under september – oktober 2008 med följande: Länsstyrelsen i Västerbottens län, Umeå kommun, Rans sameby, markägaren Göran Dahlgren, Banverket i Luleå angående Norrbotniabanan samt enskilt berörda fastighetsägare. Samrådsgruppen med enskilt berörda har bestått av ägarna av fastigheter inom en radie av 1 km från den planerade täkten samt ägare av alla bebodda fastigheter i Tjälamark.

Bolaget höll 2008-10-07 ett offentligt sammanträde på Hippologum. Inbjudan till mötet skedde genom annonsering i Västerbottens-Kuriren och Västerbottens-folkblad 2008-10-01. Under mötet diskuterades frågor som främst gällde buller,

vibrationer, transporter, damning och arbetstider. Andra frågor som togs upp var bl.a. att det planeras en cykelbana längs väg 363, eventuell påverkan på Tjälmarksbäcken samt alternativa lokaliseringar.

Länsstyrelsen underrättade 2008-10-23 bolaget om att verksamheten ska antas medföra betydande miljöpåverkan där man bland annat pekade på fornlämningar i närområdet och på vikten av att beakta rennäringen. Umeå kommun har valt att yttra sig över verksamheten i samband med ansökan.

Rans sameby har via telefonsamtal 2008-10-20 och genom ordförande Olle Larsson framfört att man emotsätter sig täktverksamheten. Orsaken är att det är ett trångt renbetesområde vid väg 363 som berörs av täkten. Samebyn har påtalat att det finns en risk att renarna i samband med bete på Kullaheden vandrar upp mot Nyåkersberget. En täkt på Nyåkersberget kan, enligt samebyn, innebära att renarna trycks ner mot väg 363 där risken för påkörning är stor.

Tjälmarks byamän har genom Arne Lindberg motsatt sig den planerade verksamheten. Man har i en skrivelse daterad 2008-10-26 framfört oro rörande buller, vibrationer, damm, slam, trafik, vatten, fastighetsvärden, framtida byggnationer, jakt, olycksfall samt sår i naturen. I skrivelsen lämnas även förslag till alternativ lokalisering.

Fastighetsägaren Göran Dahlgren har i en skrivelse daterad 2008-10-03 påtalat att bolaget bör säkerställa att grumligt och förorenat vatten inte åker ut i Tjälmarksbäcken, då denna tillsammans med Kullabäcken bildar Tvärån där man sedan några år tillbaka sätter ut fisk.

Ägaren av Tjälamark 1:13, Catherine Persson har inga synpunkter enligt skrivelse daterad 2008-10-01.

Ägaren av Tjälamark 14:6, Lisa Brunnström, framför i en skrivelse daterad 2008-10-27 oro över buller från trafiken, buller från krossning och bergborren vintertid samt trafiksituationen längs väg 363 som är riskfylld redan idag. Hon anser att en gång- och cykelväg ska anläggas innan täkten tas i bruk och kräver en hastighetssänkning på grund av att det finns hållplatser på bägge sidor om väg 363.

Via en skrivelse daterad 2008-10-27 framför Fortifikationsverket att man inte har något att erinra mot planerad verksamhet. Man har diskuterat ärendet med SkyddsC och inga synpunkter har framförts.

Gunvor och Kjell Hällström, ägare av Tjälamark 14:3 framför i en skrivelse daterad 2008-11-20 att de har en bergborrad brunn som de vill att bolaget ska inventera före start av täkt, så att de kan få kompensation om något fel skulle uppstå. De cyklar väldigt mycket längs väg 363 och kräver att bolaget stöter på kommunen om cykelbanan. De vill även ha bullerplank längs väg 363, alternativt ljudisolerade fönster. De framför även att de tror att älgjakten kommer att påverkas negativt.

Östen Lidén, ägare av Håkmark 6:10 har enligt skrivelse daterad 2008-10-25 inga synpunkter gällande den planerade verksamheten.

Banverket (Norrbotniabanan) framför via ställföreträdande sektionsschef för Expertstöd samhälle, Annika Kieri, följande ståndpunkt i en skrivelse daterad 2008-10-10. Det finns inget beslut om när järnvägsutredningen mellan Umeå-Robertsfors kommer att påbörjas. Banverket kan i nuläget inte säga om fastigheten Tjälamark 14:5 kommer att beröras av framtida järnväg. Mot bakgrund av detta motsätter sig Banverket inte den planerade etableringen.

Carina Berglund och Nicklas Eriksson, ägare av Tjälamark 11:2 och 17:1, framför i en skrivelse daterad 2008-10-26 att de motsätter sig den planerade verksamheten. De anser att Umeå behöver friluftsområden och påpekar att detta område är ett av de mest utnyttjade friluftsområdena i Umeå. Området nyttjas flitigt av svamp- och bärplockare, vandrare, naturmänniskor med eller utan hund, jägare och ryttare. Varje dag ses bilar parkerade efter väg 363 i detta område, åtminstone under barmarkstid. Dessutom går Tavelsjöleden genom området.

Ägare av Tjälamark 1:26, Anna Öström emotsätter sig den planerade verksamheten via en skrivelse daterad 2008-10-14. Som motargument för verksamheten nämner hon hinder för byns utveckling och bebyggelsen, buller, mycket och tung trafik, lång tidsperiod för etableringen, förstörelse av den lantliga miljö och känsla byn har idag samt trafiksäkerhet.

Mari-Ann Wännman framför i skrivelse daterad 2008-10-14 att hon inte har några synpunkter på den planerade verksamheten.

Följande synpunkter lämnas av Umeva AB, ägare av Tjälamark 16:1. Umeva AB har inga erinringar mot den planerade verksamheten då den ligger öster om vattenskyddsområdet för Kulla-Forslunda. Täkten berör inte heller det förslag till nytt skyddsområde som framtagits.

Ägarna till Håkmark 2:2, 2:5, 2:7, 5:26 och 6:2 har inte lämnat några synpunkter.

Den planerade verksamheten annonserades även 2008-12-02 i Västerbottens-Kuriren och Västerbottens Folkblad. Efter annonseringen inkom Tväråns Fiskevårdsförening till bolaget med en skrivelse. Föreningen framför i skrivelsen att man inte har några invändningar mot den planerade verksamheten förutsatt att inga föroreningar sker till Tjälamarksbäcken, eftersom det sedan juni 2005 och fram till nu har satts ut havsöring i bäcken och att så kommer att ske även framledes.

I övrigt har ingen kontaktat bolaget.

Miljökonsekvensbeskrivning

Av bolagets beskrivning av miljökonsekvenserna framgår i huvudsak följande:

Naturvård, friluftsliv, hydrologi, kulturmiljövård och rennärning

Området utgör inget riksintresse för naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård eller rennärning. Väster om Nyåkersbergets högsta delar finns TavelSJöleden och Tvärans största biflöde Kullabäcken. Vid bäcken börjar Vindelälvsåsens vattenskyddsområde. Kullabäcken hyser reproduktionsområden för harr och öring. Vid bäcken finns en nyckelbiotop. Utöver denna finns inga skogliga naturvärden registrerade nära täktområdet. Ett större område på bägge sidor om bäcken bedöms vara ett viktigt exkursionsområde för forskning och undervisning i botanik.

Naturmiljön i täktens omgivning består av skogligt impediment i väster, norr och en bit ner i sluttningen mot öster. Impedimentet övergår i produktionsskog som karakteriseras som en barrblandskog med lövinslag. Upplagsområdet utgörs av en markberedd föryngringsyta. Markvegetationen inom det orörda närområdet består av ett tunt skikt med mossor och lavar, lingonris och en mindre del ljung. Trädsiktet är talldominerat i bergets högre delar medan gran samt inslag av lövträd ökar närmare väg 363.

Landskapsbilden kommer att påverkas inom det område man avser att ta i anspråk varvid naturmiljön förändras till det sämre. Orörd mark påverkas under en period och medför mindre växtlighet i området. Upplagsområdet är dock sedan tidigare påverkat av skogsavverkning och markberedning. Insynen från väg 363 kommer att vara liten och avtalet mellan bolaget och markägaren regleras så att skogen mellan täkten och vägen ska lämnas orörd under täktens verksamma period. Efter avslut kommer täkten att formas för att smälta in i omgivningen och återgå till skogsmark. Den storskaliga geomorfologin kommer dock att påverkas permanent.

Det rörliga friluftslivet kommer att påverkas under pågående verksamhet i täkten. Vandrare längs TavelSJöleden kan komma att störas av verksamheten, men dock i liten omfattning. Berget skärmar av leden från det mesta av bullret. I övrigt bedömer bolaget att friluftslivet i området verkar sparsamt då man inte har konstaterat några stigsystem eller annat som tyder på aktiv användning av området. Bergöverytan är starkt kuperad och inbjuder inte till berg - eller svamp-plockning. Bolaget har inte heller hittat några älgpass eller annat som tyder på att området är en viktig del för viltvårdsområdet. Närheten till väg 363 innebär också en begränsning för älgjakten. Verksamheten planeras pågå vardagar mellan kl. 07.00 och 22.00 varför friluftslivet kommer att kunna fortgå på samma sätt som i dag längs den flitigt använda TavelSJöleden. Stängsel kommer att sättas upp där fallhöjden överskrider 3 m för att minimera risken för fallolyckor.

Mark- och grundvattnets rörelse inom och i anslutning till det planerade täktområdet bedöms huvudsakligen vara mot öster och väg 363. Ytvattnet kommer att samlas upp i en sedimentationsbassäng och ledas mot diket längs vägen. Vattnet rinner sedan mot söder och hamnar i Tjälamarksbäcken som är biflöde till Kullabäcken. Det finns inget ytligt grundvatten eller några synliga kallkällor inom området. Bergarten på platsen är kristallin och kan i sig betraktas som vattentät. Graden av grundvattenförande sprickor är inte klarlagd, men den torde vara liten med avseende på bergets beskaffenhet. Huruvida sprickor i berget är vattenfö-

rande har inte undersökts då det vatten som finns inom och kommer in i täktområdet bedöms utgöras av endast yt-, mark- och regnvatten. Ovanliggande jordlager är litet och bedöms inte innehålla något grundvatten. Bolaget bedömer sammanfattningsvis att grund- och markvattenströmningen inte kommer att påverkas nämnvärt och att eventuella förändringar i nivå eller strömning inte heller kommer att leda till negativa konsekvenser för närområdet eller för framtida vattenförsörjning. Eftersom vattenskyddsområdet på Kullaheden, enligt kurvor redovisade av Lantmäteriet, ligger inom ett annat avrinningsområde bedömer bolaget att detta inte kommer att påverkas av verksamheten. Bedömningen delas även av UMEVA. Privata brunnar i Tjälamark kommer att besiktas. Vattenkemi och bakteriell status kartläggs och vattennivån mäts innan första sprängningstillfället.

Det finns fornlämningar på olika delar av Nyåkersberget. Verksamhetsområdets utbredning har planerats utifrån inkomna synpunkter från Länsstyrelsens kulturmiljöenhet som har ifrågasatt det första förslaget till täktplan där brytområdet gick längre västerut. De fornlämningar som är kända ligger samtliga väster om verksamhetsområdet. Området mellan fornlämningarna i terrängens högre delar lämnas ostörda för att spara ett sammanhängande område. Kända fornlämningar kommer att märkas ut och synliggöras och deras positioner visas för anlitade entreprenörer i täkten. Om ytterligare fornlämningar påträffas kommer arbetet i täkten att avbrytas och Länsstyrelsen kontaktas. Ett stängsel kommer att ställas upp väster om upplagsområdet och brytningsområdet.

Täktområdet ligger inom Rans samebys marker, men utgörs inte av riksintresseområde för rennäringen. Området används i samband med flyttning och i viss mån till vinterbete. Ca 600 m väster om täktplatsen finns ett område av riksintresse för rennäringen. Området utgörs av ett betesområde i anknytning till Kullaheden. Inne i detta område finns även riksintresseförklarad flyttled. Avståndet till flyttleden är ca 1,1 km. Betesmarken kommer att minska under flera år framåt. Då området inte är riksintresseförklarat bedöms rennäringen som helhet inte skadas av verksamheten. Buller från verksamhetsområdet kan komma att störa renarna. Den bullerutredning som bifogats till ansökan visar att ljudnivåerna vid Kullabäcken och Kullaheden beräknas ligga på ca 30 dB(A), vilket motsvarar ljudnivån inne i ett kontor där datorn är avstängd och ventilationsfläktar hörs i ringa omfattning. Bolaget bedömer att det endast är i de fall renarna går upp på Nyåkersberget de eventuellt kan komma att störas av buller från verksamheten. Störning bedöms utebli inom de riksintresseförklarade områdena. Bolaget framför vidare att en släntlutning på 1:2, vilket planeras i efterbehandlingen, är relativt vanligt förekommande i naturen och något som renarna med största sannolikhet kommer att kunna hantera. Bolaget jämför det här med förhållanden i fjällvärlden. Bolaget redovisar att den ökade trafikintensiteten längs väg 363 kan medföra en ökad risk att renar blir påkörda. Transportavståndet till avsättningsområdet är dock kort. Bolaget har även presenterat ett förslag som innebär att stängsel ska leda renarna upp mot de högre delarna av Nyåkersberget och bort från väg 363. Stängsel ska i så fall enligt förslag från bolaget placeras i samråd med samebyn. När det gäller sprängningar föreslår man att samebyn ska kontaktas inför sprängning som sker mellan den 1 november och den 28 april, eftersom det är den perioden det bedöms att renar finns i området. Bolaget åtar sig även att stå stilla med sin verksamhet någon dag eller del av dag i samband med upp-

samling inför flytt eller att flyttning ska ske i och i nära anslutning till täktområdet. Av vad bolaget erfar kan renarna vara känsliga i samband med flyttning och splittring av en grupp renar kan innebära merarbete för samebyn.

Miljöskydd

De verksamheter som torde alstra mest buller i den planerade täkten är borrhning och sprängning. Sprängning alstrar kraftigt monumentant buller. Andra bullrande arbetsmoment är krossning och sortering samt eventuell skutknackning. Avståndet från brytområdet till närmaste bebyggelse är ca 1 km. Enligt bilagd bullerutredning utsätts sju hus i Tjälamark för buller över 40 dB(A), vilket är den bullernivå som brukar föreskrivas nattetid mellan 22.00 och 07.00. Bolaget planerar därför ingen borrhning, sprängning, skutknackning efter kl. 22.00. Buller kommer att mätas efter klagomål med anledning av täktverksamheten. Sprängning kommer att delges närboende inom 1 km från täkten inför varje sprängningstillfälle, lämpligen dagen före. Hus och skorstenar i Tjälamark kommer att besiktas innan första sprängningstillfället i täkten.

Människor som vistas i täktens närhet kan störas av buller. Verksamheten kommer att bedrivas kampanjvis under året och kommer att ligga i relativt gott skydd av omgivande täktväggar, varför man bedömer att buller inte torde upplevas som särskilt störande för det rörliga friluftslivet eller för djur. Tavelsjöleden ligger väl avskärmd ur bullersynpunkt då den går på andra sidan berget i jämförelse med täkten. Det område som är riksintresse för rennäringen, Kullaheden, kommer inte att störas av buller från verksamheten tack vare avskärmningen som Nyåkersberget utgör.

Årsdygnsmedeltrafiken bedöms öka med 200 trafikrörelser per dag (100 uttransporter) när transportintensiteten är som högst. För Tjälamark innebär det här en ökning från 3 260 till 3 460. Vissa dagar kommer inga transporter att ske. Enligt ett diagram från Vägverket som redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen innebär en årsdygnsmedeltrafik på 3 125 trafikrörelser i grova drag ca 66 dB(A). En årsdygnsmedeltrafik på 3 750 trafikrörelser innebär ca 67 dB(A). En ökning med 625 trafikrörelser innebär således att bullernivån ökar med 1 dB(A). Bullernivån i samband med transporter till och från täkten kan komma att öka, men det är inte säkert att det går att mäta. Trafiken på väg 363 kommer, enligt bolagets bedömning, endast att marginellt öka och i så ringa omfattning att det är försumbart.

Från väg 363 går en traktorväg upp till täktområdet. Bolaget har fått tillstånd av Vägverket att ansluta utfartsvägen från den planerade täkten till väg 363 med samma dragning som traktorvägen. Längs denna väg finns inga boende.

Damm och stoft uppstår vid torr väderlek i samband med borrhning, sortering, krossning, lastning samt transporter ut från täkten. Skog i täktens närhet kan påverkas negativt om den utsätts för damm i större utsträckning. Damning kommer om det blir ett problem ur miljö- eller arbetsmiljösynpunkt att åtgärdas genom bevattning. Vatten kommer då att föras in till täktområdet med tankbil. Kross- och sorteringsverk kommer att vara utrustat med dammreducerande utrustning. För de som arbetar i täkten torde damm inte komma att utgöra något nämnvärt

problem eftersom det till stor del går att förebygga genom ovan nämnda åtgärder. Av den anledningen torde inte heller rörligt friluftsliv eller rennäringen komma att påverkas.

I samband med främst sprängningar uppstår vibrationer i berg och mark. Det uppstår även stötvågor. Bolaget framför mot bakgrund av erfarenhet från andra täkter att avståndet till bebyggelse är sådant att det inte föreligger någon risk för skador på husgrunder eller liknande. Utslagsriktningen kommer att läggas så att vibrationsutbredningen hålls nere mot Tjälamark. Luftstötsens utbredning och intensitet kan från ett tillfälle till ett annat visa stora variationer beroende på bland annat väderförhållanden, vindriktning mm. Människor och djur som befinner sig i närheten av sprängningen kan komma att känna av vibrationer och luftstötsvågor och uppleva obehag om sprängningen genomförs utan förvarning eller information. Med planerad utslagsriktning kommer eventuella stenkast att ske parallellt med väg 363.

Vid tankning och hantering av oljor och smörjmedel finns risk för spill. Farligt avfall kan uppstå om reparations- eller servicearbeten måste ske inom täkten. Graden av miljöpåverkan beror på hur väl och snabbt omhändertagandet av avfall genomförs. Avfall som uppstår i täkten är utslitna maskindelar, emballage och hushållssopor. Övriga föroreningar från verksamheten är avgaser från arbetsmaskiner. Verksamma maskiner i täkten samt lastbilar som används för uttransport ska drivas med diesel av miljöklass 1. I mån av möjlighet ska mindre miljöfarliga oljor användas. Mindre mängder smörjmedel och smörjoljor kommer att förvaras i container eller bod. Dieselbränsle kommer att förvaras i godkända och besiktade tankar eller cisterner och ställas på hårdgjorda ytor. Även tankning, påfyllning av oljor och smörjning kommer att ske på hårdgjorda ytor. Saneringsutrustning kommer att finnas tillgänglig i händelse av spill. Vatten som kommer in i täkten eller används för dammbindning förorenas av fina bergmaterialpartiklar. Vatten renas genom infiltration i underliggande krossgruslager inom täktens arbetsplan. Om ytavrinning sker kommer vattnet att avledas via en sedimentationsbassäng som förses med oljefälla. Ingen tvättning av maskiner kommer att förekomma i täkten. Oljebyten ska endast ske i undantagsfall och då under högt kontrollerade former.

I samband med sprängning bildas olika kväveföreningar. Mellan 1 till 5 g totalkväve per kg sprängmedel kan komma att nå mark och vatten, beroende på vilket sprängmedel som används. I täkten kommer varje salva att lossålla ca 25 000 ton berg. Till detta används ca 6 ton sprängmedel. Av detta beräknas ca 6 – 30 kg totalkväve gå till mark och vatten. På hela den ansökta volymen kommer således 480 – 2 400 kg totalkväve att gå till mark och vatten. Enligt skogsstyrelsens allmänna råd gällande kvävegödselmedel på skogsmark kan 200 kg/Ha spridas vid ett gödseltillfälle och Skogforsk anser att 150 kg är att betrakta som en normalgiva. Med ovanstående som grund skulle ett område motsvarande täktens storlek kräva upp till 2 040 kg vid ett gödslingstillfälle. Därför bedömer bolaget att kvävetillskottet från verksamheten inte kommer att innebära någon större påverkan på miljön. Verksamheten kommer att bedrivas ganska jämnt under 15 år och enligt ovanstående beräkning skulle ca 135 kg kväve nå mark och vatten per år. Enligt kemiföretaget Yara uppgår mängden kväve vid gödsling

av slättervall och betesmarker till 140 – 240 kg/ha och år. Växtligheten nedströms tälkten kommer att fånga upp kvävet till väldigt stor del. Delar av kvävet kommer dessutom att följa med produkterna ur tälkten och således spridas på stora arealer. Kvävet bedöms sammanfattningsvis inte komma att påverka omgivande miljö i någon märkbar omfattning.

Alternativa lokaliseringar och nollalternativ

Bolaget har undersökt flera alternativa platser och slutit sig till att det alternativ som ansökan gäller är det bästa ur miljö- och samhällssynpunkt.

Bolaget har okulärt undersökt och besiktat ett berg i Svallet vid Norrfors. Platsen ligger bra till med tanke på naturvård och närboende. Transporterna måste dock gå igenom centrala Umeå för att nå Västerslätt och avståndet är ca 16 km, varför alternativet har förkastats ur transportsynpunkt.

Djäkneböleklinten strax sydväst om Skravelsjö har undersökts och besiktats okulärt. Området ligger liksom den ansökte tälkten inom F1-området. Det här området används flitigt för det rörliga friluftslivet både vinter- och sommartid. I området finns en grotta och flera fina utsiktsplatser. Enligt Skogens pärlor finns ett område med höga naturvärden inom området. Berget bedöms inte heller erbjuda lämplig kvalitet. Platsen ligger ca 13 utanför Umeå och transporter måste gå genom centralorten för att nå Västerslätt. Alternativet har på grund av ovan nämnda förkastats.

Bolaget har redovisat 13 befintliga tälkter inom ett transportavstånd på 20 km från den ansökte tälkten. Av dessa är en bolagets och ligger ca 20 km från Nyåkersberget. Bolaget bedömer att inga av de redovisade bergtälkterna är jämförbara med ansökt alternativ, med tanke på transporter och materialkvalitet. Den tälkt som tillhör bolaget, Jämnåker 1:3 i Flurkmark, ligger ca 13 km längre bort än ansökt alternativ och transporterna berör fler byar än sökt alternativ. Bolaget har bedömt att detta alternativt inte är försvarbart ut miljö- eller ekonomisk synpunkt. Dessutom har man förberett avslutningen av denna tälkt som med största sannolikhet kommer att stängas om man erhåller tillstånd vid Nyåkersberget.

Bolaget har undersökt andra alternativa placeringar på Nyåkersberget inom fastigheten Tjälamark 14:5. Bergets kvalitet har utifrån provresultat visat ungefär samma kvalitet som prov från ansökt verksamhet. Man har dock förkastat dessa alternativ då de har bedömts som mindre lämpliga än ansökt verksamhet, främst utifrån miljöaspekter.

Geolog Mats Larsson har besiktat Degerberget i Brännsjö och gör bedömningen att bergarten på platsen vare sig är lämplig som betongmaterial eller bärlager för vägar. Mats Larsson rekommenderar att bolaget inte går vidare med detta objekt. Bolaget har därför förkastat alternativet.

I samband med samråden har Tjälamarks byamän föreslagit Fäbodberget, vilket ligger inom det före detta skjutfältet på I20, som förslag. Platsen är bra ur transportsynpunkt då avståndet är kortare än sökt alternativ. Materialet innehåller

dock utifrån en okulär undersökning för stor andel glimmer. Bolaget har trots detta undersökt möjligheterna med markägaren Umeå kommun. Kommunen framför via handläggande tjänsteman Lars-Göran Boström att området på grund av sin stadsnärlighet är av stort intresse för Umeås framtida utveckling trots att ingen formell planering av området ännu är gjord eller torde bli aktuell inom nära tid. En bergtäkt på platsen får anses svår att förena med Umeås långsiktiga utveckling. Markanvändningen måste bli föremål för en närmare planering, men att kommunen skulle ställa sig positiv till en täkt i området är enligt Lars-Göran Boström osannolikt.

Nollalternativet innebär enligt bolaget att man inte har möjlighet att vara självförsörjande på material till den egna betongfabriken på Västerslätt. Detta innebär svårigheter för bolaget att utveckla metoder för att kunna använda lokalt berg till finballasten vid betongtillverkningen. När bolaget utvecklat dessa metoder kan man starkt minska eller avsluta användningen av naturgrus. Alternativet innebär i och för sig att man undviker påverkan på miljön, människor och djur i och omkring det planerade verksamhetsområdet. Å andra sidan innebär det på en regional skala större miljöpåverkan av tunga transporter om material måste transporteras lång väg, med högre grad av koldioxidutsläpp som följd. Det innebär även högre kostnader, tidsåtgång, förslitning på transportfordon och vägar samt mer störningar från transportfordon. Transporterna skulle dessutom tvingas passera genom centrala Umeå som redan i dagsläget har dålig luftkvalitet. Vidare skulle nollalternativet dessutom enligt bolaget innebära en snedvriden konkurrenssituation vid Umeå tätort.

Miljömål och sammanfattning

Miljömålet Grundvatten av god kvalitet kommer enligt bolagets bedömning inte att motverkas eftersom man både från bolagets och UMEVA:s sida har gjort bedömningen att vattenskyddsområdet ligger på tillräckligt stort avstånd från täkten för att påverkas. Med kortare transportsträcka till bolagets betongfabrik anser man kunna bidra till att uppfylla målet God Bebyggd miljö. Miljömålet Levande sjöar och vattendrag bedöms uppnås genom att en sedimentationsbassäng anläggs som ska förhindra att Tjälamarksbäcken eller de nedre delarna av Tvärån och Kullabäcken påverkas.

Bolaget har valt ansökt alternativ av flera orsaker. Transportavståndet till betongfabriken är endast 7 km och avståndet till närboende överskrider med marginal Boverkets uppsatta skyddsavstånd. Påverkan på fornlämningar kommer att undvikas. Påverkan på det rörliga friluftslivet kommer att minimeras bland annat på grund av att Tavelsjöleden ligger på andra sidan berget. Påverkan på vattenskyddsområdet uteblir då detta ligger på andra sidan vattendelaren. Även påverkan på rennäringen hålls nere eftersom täkten ligger utanför riksintresseområdet. Bergkvaliteten är utredd och man har konstaterat att berget håller tillräcklig kvalitet för de tilltänkta ändamålen.

Samråd, handläggning, remisser m.m.

Länsstyrelsen underrättade 2008-10-23 (ärende 551-12576-2008) bolaget vid samråd, om att planerad täktverksamhet av berg inom fastigheten Tjälamark

14:5 i Umeå kommun ska antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 6 kap 4 § miljöbalken och 3 § förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar.

Därefter inleddes förfarandet med utökad samråd mellan bolaget, Länsstyrelsen, Umeå kommun och berörda sakägare.

Bolaget inkom 2009-03-25 med ansökan och MKB angående bergtäktverksamheten samt uppställning och drift av kross- och sorteringsverk.

Länsstyrelsen skickade 2009-03-27 ansökningshandlingarna på kompletteringsrunda. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Umeå kommun framförde i yttrande 2009-03-17 önskemål om kompletteringar. Länsstyrelsen begärde 2009-05-06 in kompletteringar, varpå bolaget inkom med kompletteringar 2009-05-15.

Ärendet kungjordes 2009-05-18 för utställning t.o.m. 2009-06-12. Inom föreskriven tid inkom inga synpunkter till Länsstyrelsen. Ärendet skickades även på remiss till Umeå kommun 2009-05-18 med yttrandetid t.o.m. 2009-06-29. Miljö- och hälsoskyddsnämnden meddelade i yttrande daterat 2009-06-11 att man avstyrker ansökan. Umeå kommun begärde förlängd yttrandetid och inkom 2009-08-18 med ett samlat yttrande där man meddelade att kommunen tillstyrker ansökan. Kommunens ställningstagande är en samlad kommunal bedömning där näringslivsfrågor, konkurrensfrågor och ett samlat övergripande samhällsplaneringsperspektiv har vägts in. Man framhåller t.ex. att ansökan visar på mera långsiktighet från bolagets sida jämfört med den förra prövningen I yttrandet framhålls kommunens samlade syn på täktens lämplighet i förhållande till gällande översiktsplan. Arbete pågår dessutom med att se över översiktsplanen, men slutförandet ligger längre fram i tiden och kan inte inväntas.

Bolaget har beretts tillfälle att yttra sig över täktavgiften och inte haft några erinringar.

Gällande bestämmelser m.m.

För täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord eller andra jordarter för annat ändamål än markinnehavarens husbehov krävs tillstånd enligt 9 kap. 6 och 8 §§ miljöbalken (1998:808) samt 5 § i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd jämfört med punkt 10.20 B i bilaga till denna förordning.

Anmälan krävs enligt 9 kap. 6 § miljöbalken samt 21 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd jämförd med punkten 10.50 C (anläggning för sortering eller krossning av berg, naturgrus eller andra bergarter). Enligt 9 kap. 6 § 3 st. miljöbalken får den som bedriver eller avser att bedriva miljöfarlig verksamhet ansöka om tillstånd till verksamheten enligt denna balk även om det inte krävs tillstånd.

Enligt 6 kap. 9 § miljöbalken ska den myndighet som ska pröva ansökan där det krävs en miljökonsekvensbeskrivning i samband med avgörandet av ärendet ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

Alla som bedriver en verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken ska kunna visa att de förpliktelser som följer av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken iakttas. Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska en sådan plats väljas, för verksamheter och åtgärder som tar i anspråk mark annat än helt tillfalligt, som är lämplig med hänsyn till 1 kap. 1 § och 3 kap. miljöbalken.

För all verksamhet och alla åtgärder ska en sådan plats väljas att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Enligt 1 kap 1 § ska miljöbalken tillämpas så att mark och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.

Enligt 3 kap.1 § miljöbalken ska markområden användas för det eller de ändamål för vilka området är mest lämpade till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Enligt 3 kap. 5 § miljöbalken ska mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande.

Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas.

Information

Länsstyrelsen erinrar om att meddelat tillstånd enligt miljöbalken inte befriar från skyldighet att iakttä vad som i annan författning föreskrivits om den verksamhet som omfattas av tillståndet.

Villkoren kan enligt 24 kap 5 § pkt 5 miljöbalken komma att ändras om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts.

Ändringar av tåktens utformning eller i verksamheten får inte ske utan att tillsynsmyndigheten i god tid underrättats. Tillsynsmyndigheten prövar om ändringarna kräver anmälan enligt 21 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd eller om tillstånd måste sökas enligt 5 § samma förordning.

Enligt 26 kap. 19 § miljöbalken ska den som bedriver verksamhet som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverkan på miljön, fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.

Enligt 5 § förordningen (1998:904) om täkter etc. föreligger uppgiftsskyldighet beträffande dels vem som vid varje tidpunkt är exploatör av tåkten, dels produk-

tionen av bl. a. berg, sten, grus, och morän. Exploatörsuppgift ska lämnas till Länsstyrelsen genast vid varje förändring medan produktionsuppgift ska lämnas senast den 28 februari varje år.

Den som bedriver tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet ska senast den 31 mars varje år lämna en miljörapport till tillsynsmyndigheten enligt 26 kap 20 § miljöbalken.

Borttransport och slutligt omhändertagande av farligt avfall regleras i avfallsförordningen (2001:1063).

Skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor föreskrivs i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd, NFS 2003:24. Tillsynsmyndighet är för närvarande Miljö- och samhällsnämnden, Lycksele kommun.

I detta ärende har Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen beslutat med Håkan Törnström, ordförande och Erik Olauson, miljöskunnig. Föredragande har varit Roger Nyman.

Detta beslut delges endast genom kungörelse. Beslutet kan överklagas till miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, se bilaga.

Håkan Törnström

Erik Olauson

Bilagor

Täktverksamhet, allmänna skyldigheter
Översiktskarta
Fastighetskarta
Täktplan
Hur man överklagar

Kopia till

Umeå kommun, Kommunkansliet + kungörelse, bevis emotses
Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Umeå kommun + översiktskarta + täktplan
Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm + kungörelse + översiktskarta
Lantmäterimyndigheten i Umeå kommun + översiktskarta + fastighetskarta +
täktplan

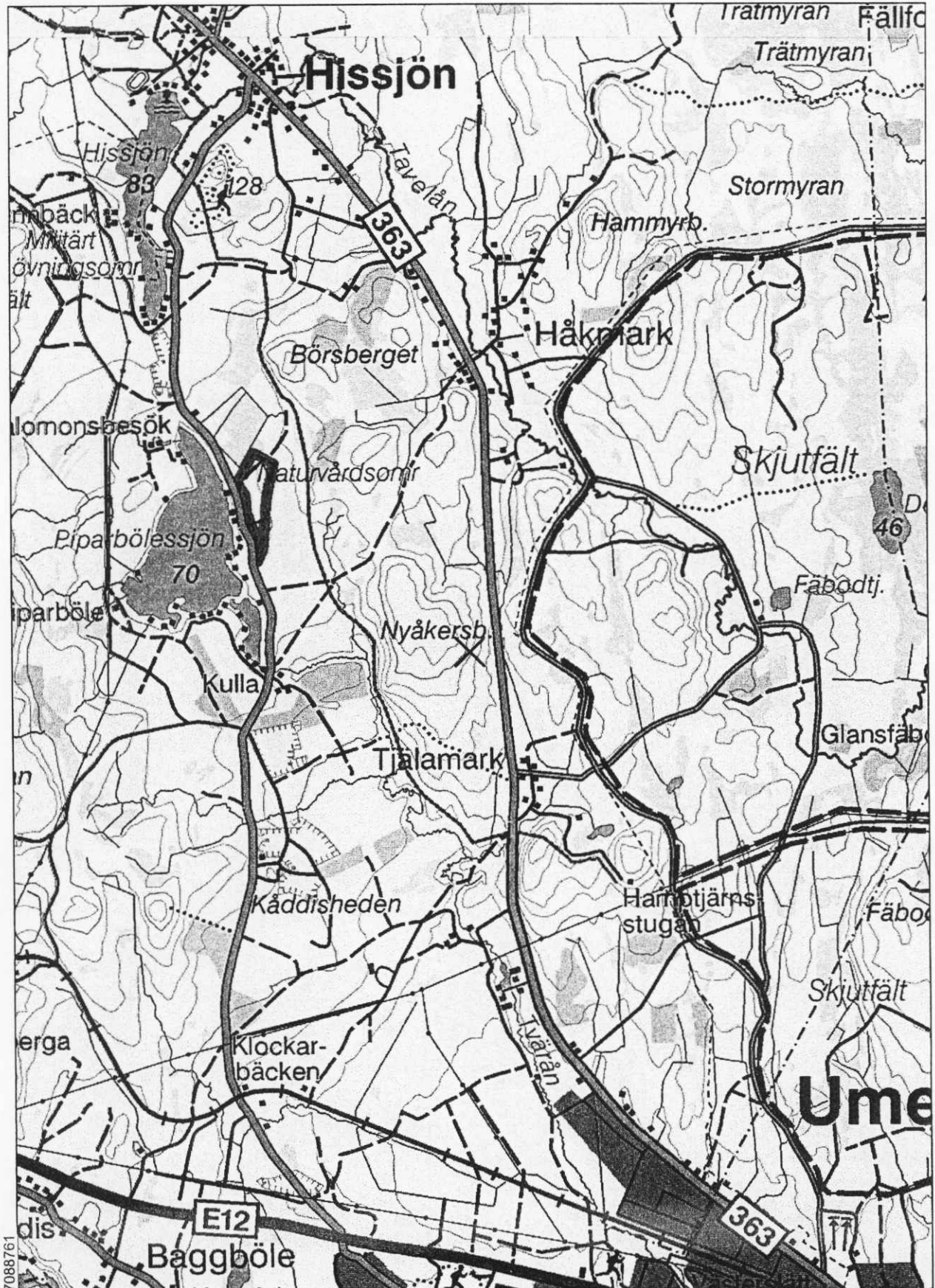
Kopia utan bilagor till

Skattemyndigheten i Luleå, 971 82 Luleå
Rätts, Håkan T
Miljöenheten, Erik O
Miljöenheten, Roger N

Kartbilder på cd-rom

Utskrift ur filen BLA7.RIK

©Lantmäteriverket, Gävle, 2009

500 m

Skala 1:50000

VERKSAMHETSOMRÅDE

Nr	X	Y
1	7087276.15	1494360.51
2	7087322.05	1494708.20
3	7087197.96	1494707.07
4	7087199.44	1494721.63
5	7087063.91	1494702.56
6	7086918.04	1494717.19
7	7086798.92	1494483.33
8	7086851.11	1494415.62
9	7087022.35	1494452.22
10	7087145.37	1494380.19

BRYTNINGSOMRÅDE

Nr	X	Y
101	7087267.57	1494371.92
102	7087308.46	1494681.69
103	7087278.55	1494684.28
104	7087097.12	1494633.43
105	7087009.58	1494513.89
106	7087024.05	1494462.81
107	7087148.76	1494389.79

YTA FÖR UPPLAG

Nr	X	Y
201	7086857.90	1494577.09
202	7086810.70	1494484.43
203	7086855.18	1494426.72
106	7087024.05	1494462.81
105	7087009.58	1494513.89
104	7087097.12	1494633.43

Umeå 2009-03-25

POLYGON- HÖJDFIXAR

Nr	X	Y	Z
PP/GPS PUNKT	7086952.173	1494587.399	80.713
HJÄLPFIX	1002		Z=113.74 m

KOORDINATSYSTEM

Plan: RT90 2,5 gon0 (0:-15)
Höjd: RH 70

YTOR OCH MASSBERÄKNING

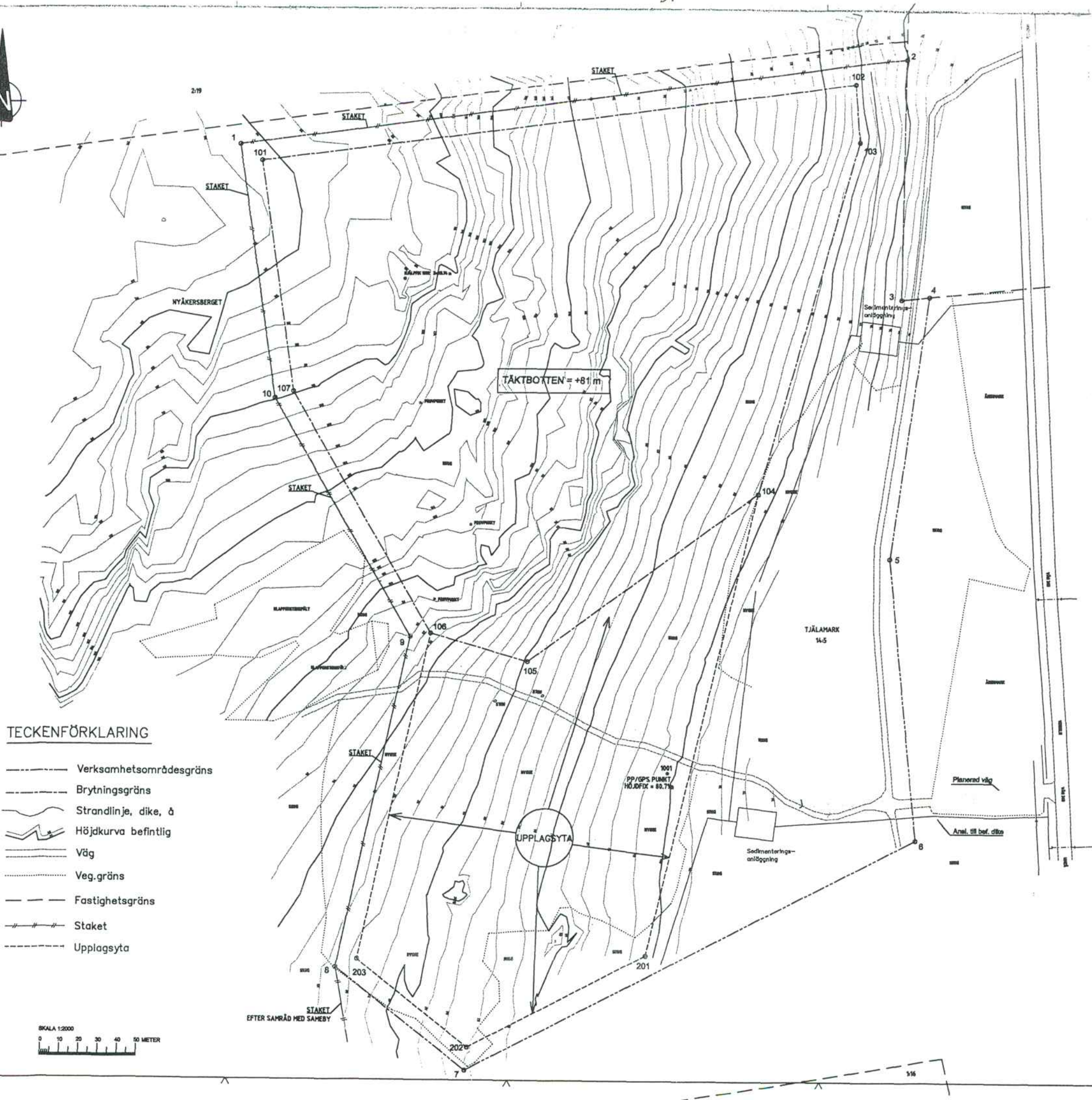
Verksamhetsområde = 136390 m²
Brytningsområde = 63144 m²
Beräknade massor = 750000 m³

TECKENFÖRKLARING

- Verksamhetsområdesgräns
- Brytningsgräns
- ~ Strandlinje, dike, å
- ~ Höjdkurva befintlig
- Väg
- ... Veg.gräns
- Fastighetsgräns
- Staket
- Upplagsyta

EFTER SAMRÅD MED SAHSEBY

EMCÖN
MILJÖKONSULT AB
V. Esplanaden 19
903 25 Umeå
Tel. 090-131610
www.emcon.se

CHARTA
Kart & mätningsteknik
GIS-system
ORÅDÖVÄGEN 13
80330 UMEÅ
TEL/FAX 090-770130
www.charta.se

UTÅD ÅL SCHULTZENS AV
Jan Eriksson
048
UMÅ 2008-01-22

SWEROCK AB
BERGTÅKT TJÄLAMARK 14:5, Umeå
TAKPLAN

SKALA 1:2000
000-001
A

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET
Geografisk information - Planregistrering

ÄRENDEBLAD
PNR

Arkivnr: 2480K-P 09/43
Dnr: 09/341

Handläggare:
Anna Helmersson

Regdatum: 2009-10-22

Registrering av åtgärder:
Täktverksamhet TJÄLAMARK 14:5

Information:

Berörda fastigheter:
TJÄLAMARK 14:5

HÄNDELSER I ÄRENDET

2009-10-22	TR	Tidigaste registreringsdatum
2009-10-16	BD	Beslutsdatum
2024-08-31	GT	Genomförandetid t o m
2009-10-22	PB	Inlagd i ACM